

Joan Uriach i Marsal
Acadèmic numerari

Excm. Sr. President,
Molt il·lustres senyors Acadèmics,
Familiars i amics del qui fou el nostre company d'Acadèmia, el doctor Emili Sala i Patau.

El d'avui no és un acte gratificant, com els que ens acostumen a reunir en aquesta casa: la recepció d'un nou acadèmic, els col·loquis, les ponències i els treballs compartits al llarg del curs sempre són motiu d'agradables encontres.

Malauradament, l'acte que avui ens reuneix té un caire ben diferent. Acceptar el comiat definitiu d'un company amb qui hem compartit tasques i inquietuds pròpies d'un gran vocacional de les ciències de la salut, d'un amic que hem tingut de manera incondicional prop nostre al llarg de deu anys, és un acte revestit de tristor per a tots nosaltres. El tòpic acostuma a subratllar les virtuts, provades o no, d'aquells que ens han deixat, quan ja ens han deixat. En aquest cas, no valen tòpics. Cal preguntar-nos: quins són els trets que ens permeten qualificar una persona com a un gran home? La resposta no és difícil: són els atributs inherents a aquesta persona, els pensaments de la qual van més enllà del seu propi temps, que es recolzen en les íntimes experiències del dia a dia i amb les del seu entorn. És aquell que s'ignora a si mateix en benefici de la comunitat i que forja criteris amb la senzillesa que caracteritza al savi.

D'acord amb aquestes definicions, el doctor Sala i Patau era, sens dubte, un gran home. El buit de la seva absència l'omple amb escriure l'ingent obra que ens ha llegat.

Al nostre país, tan prolífic en personalitats d'altíssim nivell, som gasius a l'hora de donar-los públicament el reconeixement que mereixen. Potser són reconeguts en reduïts cercles que coneixen la seva labor. Hem d'acceptar, però, que avui les plataformes mediàtiques confonen sovint els conceptes *popularitat* i *fama*, i que s'ha creat una dicotomia que no afavoreix gens l'autoestima cultural del nostre poble.

Sempre ens queda el recurs de programar actes com el que avui ens reuneix aquí i que ens permet posar les coses en el seu lloc just, amb els quals, malgrat sigui ja fora de temps, donar testimoni d'homenatge als qui per la seva obra, pels seus valors humans, han estat exemple per a tots nosaltres i per a futures generacions.

Plató, transcriptor de les lliçons orals de Sòcrates, ja digué 500 anys abans de Crist: "La vida no és altra cosa que un curt tra-

jecte entre dos grans misteris: el naixement i la mort. El primer és fruit de la voluntat humana, el segon –la mort– n'és la conseqüència inevitable. Al llarg del petit trajecte de la vida, el cos l'hem de considerar una presó de l'ànima que, enyorant la llibertat perduda, deleix pel retrobament definitiu amb els seus orígens divins."

L'ànima presonera del company Sala i Patau, després de marcar-nos camins amb fites de saviesa, s'ha retrobat de nou amb la llibertat eterna dels seus orígens.

Donar testimoni de fins a quin punt ens ha afectat, tant als membres d'aquesta Acadèmia com a tot l'estament del món sanitari, la pèrdua d'una figura tan entranyable i admirada com la del professor Dr. Emili Sala i Patau implica un esforç per tal que l'emoció no afecti a l'objectivitat de la nostra paraula.

No sempre tenim el privilegi de compartir afanys i projectes amb persones que, sense fer ostentació dels seus valors humans i científics, s'apropen a nosaltres amb l'únic objectiu d'aportar els seus coneixements i les seves experiències, i que s'uneixen per treballar en conjunt pel bé de les ciències mèdiques.

He començat la meua intervenció amb unes divagacions que, endinsat en el record del Dr. Sala i Patau, no he pogut evitar. Crec, però, que la biografia de l'amic al qui avui tributem aquest merescut i sentit homenatge pòstum és prou rica com per cenyir-nos estrictament als fets més destacables –que són molts– que dugué a terme al llarg de la seva estada entre nosaltres.

Nascut a Barcelona el 14 d'abril del 1913, de pares fills de la Cerdanya, una nissaga d'industrials del ram tèxtil, el seu pare, fidel a la tradicional figura catalana de l'hereu, encomanà al germà gran la gerència del negoci familiar i inclinà l'Emili cap a les disciplines universitàries.

Es llicencià en medicina i cirurgia amb Premi Extraordinari a la Universitat de Barcelona i, posteriorment, es doctorà, amb una tesi qualificada d'Excel·lent a la Universitat Central de Madrid.

Culminada una brillant carrera, ja acabada la Guerra Civil, s'incorporà com a metge assistent al Servei de Cirurgia del Dr. Puig Sureda, a l'Hospital Clínic de Barcelona, l'any 1939.

En el curs universitari 1950-51 va accedir al càrrec de professor adjunt de patologia i clínica quirúrgica, càrrec que va mantenir al llarg de molts anys.

Fundat el *Consejo de Investigaciones Científicas*, a proposta del catedràtic cap de la secció de cirurgia experimental de Barcelona, va aconseguir per concurs-oposició, plaça de becari dintre del *Patronato Ramón i Cajal*.

La seva projecció com a científic va ultrapassar les nostres fronteres. Tant és així que la *Direction Générale des Relations Culturelles du Gouvernement Français* el premià amb la primera beca per a ampliació d'estudis quirúrgics a l'estranger, cosa que li va permetre compartir les lliçons magistrals de les principals figures mèdiques franceses, en clíniques i hospitals de primer ordre a aquell país.

Posteriorment, el gener de 1951 fou becat per ampliar coneixements a la Universitat de Roma, seguida en el temps amb la del British Council, que li va permetre una llarga estada a Londres.

Pel que fa a ingressos a societats i acadèmies, la relació d'aquests honors és tan extensa que citarem els de més prestigi, malgrat tots en tinguin prou:

Octubre de 1949 – Numerari de la *Asociación Española de Cirujanos*

Gener de 1953 – Membre titular de la *Sociedad de Cirugía del Mediterráneo Latino*

Octubre de 1950 – Membre de la *Association Française de Chirurgie*

També era membre de l'Associació de Cirurgia de Barcelona, de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, de l'Institut Mèdico-farmacèutic de Barcelona, etc.

Robant temps al temps, el seu afany de formació i divulgació el movia a organitzar nombroses conferències, cursos monogràfics, com ara el "Röntgen, Diagnòstic de les malalties òssies", o bé "Malalts d'alt risc operatori", a més de cursos per a postgraduats, congressos, simposis d'àmbit nacional i estranger. Com a reconeixement dels mèrits d'aquesta ingent labor, el maig de 1972 fou elegit Vicepresident de l'Associació de Cirurgia de Barcelona.

Capítol a part mereix la seva dedicació a les activitats docents. A la Universitat Autònoma de Barcelona impartí cursos de patologia i clínica quirúrgiques, primer com a professor adjunt i després com a professor associat *ad honorem* i director dels cursos monogràfics de doctorat.

A ell no li agradava gens parlar-ne, però la vida d'un professor universitari és un camí força dur. Ser mestre vol dir transmetre coneixements adquirits amb gran esforç i constància, regalar als altres els fruits de molts anys d'estudi i sacrifici. La seva vocació i capacitat de dedicació només cercava la superació dels seus deixebles, tant en els coneixements de les disciplines mèdiques com en els factors humans. Ell ho va aconseguir: molts metges i ATS recorden encara, amb gratitud, l'exemple d'aquell insigne mestre.

L'any 1992, coronant la modèlica carrera del doctor Sala i Patau, li fou atorgat el Premi Pere Virgili de la Societat Catalana de Cirurgia.

Gairebé un centenar de llibres, d'articles i de col·laboracions en revistes científiques d'arreu del món són el llegat cultural que ha deixat a les nostres mans.

Pel que fa al vessant humà del Dr. Sala i Patau, era tan ric en valors i sensibilitat que resulta difícil descriure'l amb la fredor de les paraules.

Rellegint el seu discurs d'ingrés a aquesta Acadèmia, l'any 1994, són d'admirar els sentits elogis que dedica a la memòria dels seus pares. "Em van inculcar hàbituds i principis de conducta ètica que m'han portat on he arribat". "Aquí, ara -afegeïa-, no pot mancar l'extraordinari agraïment a la meva esposa Henriette i als meus fills". Aprofitant la seva presència, aquesta Acadèmia els vol donar testimoni del nostre afecte més sincer.

Al final del seu discurs d'ingrés és quan l'enyorat amic despulla el seus sentiments més íntims. "La meua simpatia i agraïment a tots aquells i a aquelles amb qui férem pinya, treballant aplegats en equips i ambients canviants, per dispensaris i quiròfans, participant en alegries i en contratemps, en una atmosfera distesa de responsabilitats compartides. He estat molt afortunat de poder comptar amb l'ajuda d'un ampli ventall d'extraordinàries persones, el record de les quals persisteix i emociona". Sens dubte, aquestes paraules són el veritable testament d'un gran home, fidel a les seves conviccions, que amb valentia no dubtà mai a exposar públicament. Les seves opinions sobre bioètica, sobre aspectes avui tan candents com l'eutanàsia, sobre l'estat del benestar i el futur envelliment de la població, són encara avui sòlids exponents d'una realitat indiscutible.

A més, al final del seu discurs, en un apartat de dites i opinions, ens dóna un exemple de tot un estil, dient coses que sovint repetia de paraula:

- "És un luxe car néixer senyor i mantenir-se senyor. Costa diners i engendra disgustos."

- "El metge no sempre cura. Sovint sols pot complimentar o servir, per escrit, projectes de curació."

I aquest esperit humà i d'optimisme contagiós el va saber transmetre a tots els que ens consideràvem els seus amics. Els viatges que fèiem tots plegats amb les nostres famílies, organitzats per l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, van ser un exemple de companyonia i d'experiència cultural. Era un humanista integral, total, sabia de tot i ho explicava amb molta senzillesa. Era un veritable regal viatjar amb la seva companyia.

He començat aquesta evocació citant Plató. Si m'ho permeten, acabaré citant Descartes. Descartes va centrar la seva teoria filosòfica en el predicat: "Penso, per tant, existeixo". Hume, anys mes tard, i amb total desacord amb aquell predicat, el va rebatre tot dient: "Els altres pensen en mi, per tant, existeixo". No hi ha dubte que, si donem crèdit a aquell segon axioma, l'estimat amic Sala i Patau existirà sempre en el pensament de tots nosaltres.

Senyores, senyors, estimats familiars, moltes gràcies!!